

כל גיל ויעודו, ובהתאם להתפתחותו – חלק ב

1. משנה כא מסכת אבות פרק ה - (יהודה בן תימא) הוא ה'ה אומר, בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמונה עשרה לחפה, בן עשרים לרדוף, בן שלשים לכת, בן ארבעים לבינה, בן חמשים לעצה, בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן שמונים לגבורה, בן תשעים לשוח, בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם:

4. כל גיל ויעודו בהתאם להתפתחותו א

בן חמש למקרא

בסדר המורגל בלימודים הוא: מקרא, משנה ותלמוד שהוא שמוש ת"ח. כן הוא הסדר ההדרגי של התינוק המתחיל ללמוד מצד טבע הענינים בעצמם, שאם לא יקדם למוד המקרא, אין ענין להבנת המשנה וכן הלאה. וכן הוא מצד התכונות הראויות להיות נקנות ע"י הלימודים, כי שלשה הם הענינים שצריך האדם להקנות לעצמו ע"פ לימודיו: רגשי הלב, שיהא לבו לב שומע נוטה אל הטוב - הקדושה ויראת ה', אחר כך הידיעה המעשית איך להוציא אל הפועל את רגשי הלב הטוב בחיים ובמעשה, שהם כל דברי התורה הזאת המעשית, אח"כ הגברת השכל בעיון, בדברים העיוניים, בין במעשיים במה שצריך עיון ושיקול, בין בדברים המופשטים, מהדעות והאמונות. והנה בראשית ילדותו של האדם איננו ראוי להבחין סדר מעשי, כי רוחו זר מהחיים לפרטיהם, ואיננו מכיר הענינים המסובכים הנמצאים בחיים בפועל שהם הם הגורמים להצריך לאדם סדור מעשי למודי, כי החושך הנמצא בסבוכי החיים, הוא הגורם את

הצורך לאור ה' "נר לרגלי דבריך" שיופיע, והילד בתומת לבבו לא יוכל לשער כל אלה, כי לבו מלא תום ואהבה לכל החיים, ורואה הוא את העולם כולו כמישור כמקור אורה ואמת. על כן לא יאה לילד ללמוד המון פרטים של גדרים מעשיים בהלכות החיים בפועל בראשית דרך התפתחות שכלו.

אמנם את ההרגשות, צרכים אנו לפתח בו. רגשי קודש, שתומת הילדות תועיל להקליטם בלבבו הטהור והרך המוכן לאור קודש. על כן התורה שבכתב מוכנת היא לילד בראשיתו, שאע"פ שממנה כשהיא לבדה לא יוכל האדם להשתמש שמוש מעשי, אבל היא מעוררת את הרגש הטוב, את קרבת ה' בכלל הכרת רחמיו והשגחתו אהבתו חמלתו על בריותיו וביחוד על ישראל עם קרובו... ואחר כך כאשר יכנס יותר אל עמקי החיים אז הגיע הזמן שצריך להדריכו בלימודים מעשיים שיבואו בתומם היסודי על ידי המשנה, ובהיותו כבר חמוש ברגשי לב נכונים ודעת המעשים הישרים, אז תבא העת הראויה להגדיל שכלו בהתפתחות עיונית.

(מדרן הראי"ה קוק זצ"ל, חבש פאר)

5. כל גיל ויעודו בהתאם להתפתחותו ב

בן חמש למקרא

בראשית התפתחותו הלימודית של הילד, ראוי לתת את הלב לפיתוח השאיפה לגדולות אצלו. יראת השמים תהיה מרופדת אצלו בסיפורים על גדולי האומה וחכמיה, מהם ישאב את רצונו להתמיד בלימודיו ולהגיע למעלתם, ומטוהר היראה המשתקף מהנהגתם והליכותיהם, יבשם הוא את לימודיו. כך, מדרגה לדרגה יעלה לפי התפתחות שכלו והבנתו. רק ראוי לתת את הדעת ושימת הלב, לפתח את כשרונותיו בסדר נכון.

בילדותו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל, כשלמד ב'חדר', ראוהו יום אחד אוחז ספרים גדולים בידי, גמרא ושולחן ערוך, מרימם בקושי ומתכוון לצאת ל"חיידר" בו למד. "אברהם-יצחק", - שאלו בני הבית - "להיכן מועדות פניך, ולמה לוקח את ספרים אלו?".

"הולך אני ל"חיידר", - השיב אברהם-יצחק הקטן - "וספרים אלו בהם אני רוצה ללמוד".

תמהו הסובבים ושאלו: "למה לך ספרים אלו והרי יש לך סידור בו אתה לומד?". הביט בהם אברהם-יצחק בעיניו הגדולות והחכמות, והשיב בתמימות ילדותית: "אבל

אני לא רוצה ללמוד בסידור קטן, אני רוצה ללמוד בספרים הגדולים, שכולם לומדים בהם".
חייכו בני הבית לילדם והסבירו לו, כי על-מנת ללמוד בספרים הגדולים, תחילה יש ללמוד בסידור ואח"כ יגיע גם תור הספרים הגדולים.
(ספר "הראי"ה" להרי"ל מימון זצ"ל)

מגמת למוד התורה ואופן ההתייחסות למאמריה

1. לקוטי מוהר"ן חלק א – תורה קכא - הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי

"אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי. לעשות רצונך וכו' (תהלים מ, ח-ט) קשאדם רואה ולומד בספר ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוצא את עצמו הינו שלוקח לעצמו מוסר, ורואה פחיתותו ושפלותו בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומעין שם זה סימן שחפץ לעשות רצונו ותברך. "אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי" - זה סימן "לעשות רצונך אלקי חפצתי" כנ"ל

2. לקוטי הלכה, הלכות בכור בהמה טהורה ד', אות כ'

כי יש שמחמת יראת הענש נופל לעצבות חס ושלום ולפעמים לכפירות חס ושלום כמצוי באנשים רבים כשיושבין על ספרי מוסר שמדברין מעצם הענשים הם באין לעצבות חס ושלום וכו' ונופלים יותר חס ושלום וכו'. וזה היה כונת המן להפיל את ישראל חס ושלום, אבל מרדכי הוא בחינת שכל עליון ונורא כל כך שייכול להכניס יראת הענש עד שיבאו לידי שמחה עצומה על-ידי גדל העצות שנותן לכל אחד בעמק נפילתו שיוכל למצא את ה' ותברך עד שיהיה בשמחה וזה עקר תקנתו. ועל-כן בסוף התוכחה שהיא יראת הענש כתיב, תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה וכו'. והבן היטב כי זה העקר שלא יפל על-ידי יראת הענש רק מפחד הענש יתחזק לקיים דברי הצדיקים אמתיים שמזהירין את הגרוע שבגרועים להיות בשמחה בהנקדות טובות שמוצא בעצמו עדין כמבאר על פסוק אומר וכו' וכו' (בסימן רפב). וזה בחינת תקוף השמחה של פורים שנמשך משכל עליון ונורא שמתגלה בפורים שמשם באה יראה נפלאה שעל-ידי-זה בא שמחה גדולה,